

Homílie z neděle Zmrtvýchvstání Páně

Kristus Pán - poté co umírá na kříži a tím přemáhá moc ďábla a hříchu - třetího dne *vstává z mrtvých* a ve vlastním těle tak přemáhá moc smrti. Ježíšovo zmrtvýchvstání je „průlomem do zcela nového druhu života, do života, který už nepodléhá zákonu zrození a smrti, nýbrž stojí mimo to, je *průlomem* do života, který otevírá *novou* dimenzi lidského bytí. Proto Ježíšovo zmrtvýchvstání není jednotlivou událostí, kterou bychom mohli nechat spočinout v sobě samé a která by patřila jen minulosti, nýbrž je "mutačním skokem" (použijeme-li jako analogii tento jistě snadno zavádějící výraz). V Ježíšově zmrtvýchvstání je dosaženo *nové možnosti lidského bytí*, která se týká všech a která člověku otevírá budoucnost, *nový druh budoucnosti*. (..)

Ježíš se nevrátil do normálního lidského života na tomto světě jako Lazar a další mrtví, které vzkřísil. Vykročil do života jiného, *nového* – do Boží šíře, a odtud se ukazuje těm, kdo jsou jeho. Toto bylo i pro učedníky cosi zcela nečekaného, s čím se teprve pomalu museli vyrovnávat. (..)

To jak se stávají věřícími, je proces s obdobným průběhem jako v případě kříže. Na ukřižovaného Mesiáše by nikdo nepomyslel. (..)

Zmrtvýchvstání bylo pro učedníky tak reálné jako kříž, byli prostě přemoženi skutečností; po veškerém počátečním váhání a údivu se už nemohli zpěčovat realitě: Je to opravdu On. Žije a mluvil k nám, mohli jsme se ho dotknout, i když už nenáleží k realitě toho, čeho je normálně možné se dotýkat.

Ten paradox byl nepopsatelný: že Ježíš byl úplně jiný, žádný oživený zesnulý, ale živý, žijící z Boha a *navždy*. A že byl zároveň reálně, právě takto, zde plně sám sebou, ačkoli už nepatřil našemu světu. Šlo o zcela jedinečnou zkušenost, která radikálně narušovala obvyklý prostor zkušenosti, a pro učedníky byla přesto nesporná. Odtud se vysvětluje jedinečnost svědectví o zmrtvýchvstání: hovoří se v nich o čemsi paradoxním, o něčem, co překračuje veškerou zkušenost, a přesto je to zcela reálně přítomné. (..)

Tak vstoupilo zmrtvýchvstání do světa pouze v několika tajuplných zjeveních vyvoleným. A přece bylo ryzím *novým počátkem*, tím na co vše tiše čekalo. A pro těch několik svědků bylo - právě proto, že to sami nemohli pochopit - událostí tak převratnou a reálnou, tak mocným

dotekem, že mizela jakákoli pochybnost a oni předstupovali před svět se zcela novou odvahou a dosvědčovali: Kristus vpravdě vstal z mrtvých!“¹

Událost Ježíšova zmrtvýchvstání se sice odehrála v lidských dějinách, ale tyto dějiny stvořeného světa překračuje.

„Člověk Ježíš teď i s tělem cele přináleží sféře Božího a věčného. *"Duch i krev mají od tohoto okamžiku jedno místo v Bohu"*, říká Tertulián. I když je člověk ze své podstaty stvořen k nesmrtelnosti, teprve teď je tu místo, kde jeho nesmrtelná duše nalézá prostor, tělesnost, v níž nesmrtelnost získává smysl coby bytí s Bohem a s celým usmířeným lidstvem. Toto míní listy svatého Pavla Kolosanům (*srov. 1,12-23*) a Efesanům (*srov. 1,3-23*), psané z vězení, když hovoří o Kristově kosmickém těle a tím ohlašují, že Kristovo proměněné tělo je zároveň místem, kde lidé mohou vstupovat do společenství s Bohem i spolu navzájem a tak definitivně žít v *plnosti nezničitelného života*. (..)

Zmrtvýchvstání odkrývá *nový prostor*, který dějiny otevírá nad a přes ně a vytváří definitivnost. V tomto smyslu platí, že zmrtvýchvstání *není historickou událostí* stejného druhu jako Ježíšovo narození nebo ukřižování. Je něčím novým, novým typem události. Ale zároveň musíme konstatovat, že není prostě mimo dějiny nebo nad dějinami. Coby vykročení z dějin a přes ně začíná právě v dějinách a ke kousku dějin patří. Snad by se to dalo vyjádřit takto: Ježíšovo zmrtvýchvstání vede nad dějiny, ale zanechalo v nich stopu. Proto o něm jeho svědkové mohou svědčit jako o události zcela nové kvality.“²

Kristovo zmrtvýchvstání je událostí *transcendentní* a zároveň *nadpřirozenou*, „protože přesahuje a překonává dějiny jako *tajemství víry*, jako vstup Kristova lidství do Boží slávy. Proto zmrtvýchvstalý Ježíš, ačkoliv ještě má skutečnou fyzicko-tělesnou identitu, nepodléhá fyzickým zákonům země a podrobuje se jim jen, nakolik sám chce: Zmrtvýchvstalý Ježíš je svrchovaně svobodný, zjevuje se svým učedníkům, jak a kde chce a v různých podobách.“³

¹ Ježíš Nazaretský II., s. 158-161.

² Ježíš Nazaretský II., s. 1176-1177.

Teologové *Ježíšovo zmrtvýchvstání* označují těmito třemi charakteristikami: je *opravdové* (protože se navrácí k životu tentýž, který zemřel); *dokonalé* (protože je definitivním vítězstvím nad smrtí - JK vstává k nesmrtelnému životu); *slavné* (protože zbožštění a oslavení těla zde sahá až tak daleko, že se na něm manifestují sláva, jasnost, *impassibilitas* aj. atributy a vlastnosti jeho duše).

³ *Souhrn křesťanské víry*, s. 101.

Nikdo z učedníků u zmrtnýchvstání nebyl, odehrálo se v zapečetěném hrobě. Proto je jasné, že se nikdo z nich nepokoušel událost zmrtnýchvstání popsat. Toto mlčení nám naznačuje, že se tu jedná o výsostné dění mezi Ježíšem a Otcem. Jde tu o neznázornitelné *Boží tajemství*, které je uchopitelné pouze vírou.

Proto i evangelní vyprávění o setkáních se Zmrtnýchvstalým Pánem jsou velmi střídmatá. Zdůrazňuje se v nich hlavně kontinuita mezi Ukřižovaným a Zmrtnýchvstalým. Proto vzkříšený Pán nechává učedníky, aby se ho dotýkali a ověřili si, že má skutečné tělo z masa a kostí (srov. Lk 24,39; Jan 20,27).

Můžeme si položit otázku: Proč se zmrtnýchvstalý Pán ukázal pouze svým učedníkům, kteří v něj věřili, ale ostatním ne?

Papež Benedikt se v tomto směru domnívá, že Bůh nás nechce oslňovat vnějšími důkazy své moci a nutit nás tak k víře.

„V dějinách všeho živého jsou *počátky nového* maličké, téměř neviditelné – člověk je může snadno přehlédnout. Pán nám říká, že nebeské království je v tomto světě jako *hořčičné zrno*, nejmenší ze všech semínek (Mt 13,31n).

Ale nese v sobě nekonečné Boží možnosti. Ježíšovo zmrtnýchvstání je z hlediska světových dějin nenápadné – *nejmenší semínko dějin*. Toto převrácení proporcí patří k Božím tajemstvím. Velké, mocné je nakonec přece jen malé. A tím vpravdě velkým je *maličké zrnko*. (..)

To je tajemství Boha, který jedná tiše: že ve velkých dějinách lidstva jen poznenáhlu buduje *svoje dějiny*; že se stává člověkem a že jeho současníci a určující síly dějin ho přitom mohou přehlédnout; že trpí a umírá a že jako Zmrtnýchvstalý chce k lidstvu dojít jen skrze víru svých, jimž se ukazuje; že neustále tiše klepe na dveře našich srdcí, a když mu otevřeme, pomalu nás činí "vidoucími".

A přece – není právě toto božský způsob? Nepřemáhat vnější mocí, ale dávat svobodu, darovat lásku a probouzet ji? Když se nad tím dobře zamyslíme, není to, co se zdá být tak malé, tím vpravdě velkým? Nevychází od Ježíše po staletí sílící světelná stopa, která nemohla vzejít od pouhého člověka a jíž do světa skutečně prosvěcuje Boží světlo?“⁴

⁴ Ježíš Nazaretský II, s. 160-161.178.

Homílie z 2. neděle velikonoční

Svatý Jan Pavel II. ve své encyklice *Dives in misericordia* říká, že „nekonečně milosrdný Bůh je ten, koho nám Ježíš Kristus zjevil jako Otce. Zjevil nám ho a ukázal ve své Osobě jakožto v Synu (srov. Jan 1,18; Žid 1,1n). Zde je třeba připomenout ten okamžik, kdy jeden z dvanácti apoštolů, Filip, Krista osloví: "Pane, ukaž nám Otce – a to nám stačí", a Kristus mu odpovídá: "Tak dlouho jsem s vámi, a neznáš mě? Kdo viděl mne, viděl Otce" (Jan 14,8n). Tato slova byla pronesena při Ježíšově Poslední řeči, v níž se na konci Velikonoční večeře loučil se svými učedníky. Potom následovaly události oněch svatých dní, kdy se mělo jednou provždy potvrdit, že "nekonečně milosrdný Bůh nás miloval svou velikou láskou, a když jsme byli mrtví pro své hříchy, převedl nás k životu zároveň s Kristem" (Ef 2,4n). (..)

Vždyť "Boha nikdo nikdy neviděl", říká svatý Jan, aby tím více podtrhl skutečnost, že "jednorozený Bůh, který spočívá v náručí Otcově, ten o něm podal zprávu" (Jan 1,18). Tato zpráva ukazuje Boha v nevyzpytatelném tajemství jeho života – jediného a trojího, jenž "přebývá v nepřístupném světle" (1 Tim 6,16).

V této Kristově "zprávě" poznáváme Boha především v jeho *lásce vůči člověku*: tedy podle jeho "*filantropie*" (Tit 3,4). Zde se právě jeho neviditelné vlastnosti stávají zvláštním způsobem viditelnými, a to nesrovnatelně více než ve všech jeho ostatních dílech, která učinil. Neboť se projevují v Kristu a skrze Krista, tj. skrze jeho činy a slova a konečně i skrze jeho smrt na kříži a zmrtvýchvstání. Tak se také v Kristu a skrze Krista jedinečným způsobem projevuje Bůh ve svém milosrdenství. Zde plně vystupuje ona vlastnost Boží, kterou již Starý zákon s použitím různých slov a pojmů definoval jako *milosrdenství*. Této starozákonní tradici *Božího milosrdenství* dává Kristus konkrétní význam. Nejen že o něm mluví a vysvětluje ho v příkladech a podobenstvích, ale především ho sám v sobě ztělesňuje a svou vlastní osobností vyjadřuje. On sám je totiž jistým způsobem milosrdenství. Každému tedy, kdo ho v Něm vidí a nalézá, se Bůh zvláštním způsobem viditelně ukazuje jako Otec "*nekonečně milosrdný*" (srov. Ef 2,4).“ (*Dives in misericordia*, 1)

V Kristově jednání se nám zpřítomňuje a sděluje *Otcova láska a milosrdenství*. „Před svými krajany, obyvateli Nazareta, se Kristus odvolává na slova proroka Izaiáše: "Duch Páně je nade mnou, proto mě pomazal, poslal mě, abych přinesl chudým radostnou zvěst, abych vyhlásil zajatým propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil milostivé léto Páně" (Lk 4,18n). Podle Lukáše jsou tyto věty Ježíšovým *prvním mesiášským prohlášením*. Potom následují další skutky a výroky, známé z evangelia. Těmito

činy a slovy zpřítomňuje Kristus Otce mezi lidmi. Všimněme si, že jsou to především lidé chudí, kteří postrádají životní prostředky, dále ti, kdo byli zbaveni svobody, lidé slepí, neschopní vidět krásu stvoření, ti, kdo mají ztrápené srdce, kdo trpí sociální nespravedlností a konečně hříšníci. Především pro tyto lidi je Mesiáš snadno srozumitelným *znaméním Boha*, který je láska; je znamením Otce. V tomto viditelném znamení mohou lidé naší doby – stejně jako v dobách tehdejších - poznávat Otce. (..)

Kristus tedy zjevuje Boha, který je Otec, který je *láska*: jak to vyjádřil svatý Jan ve svém prvním listě (1 Jan 4,8.16). Kristus ukazuje Boha jako "*nekonečně milosrdného*", jak čteme u svatého Pavla (srov. Ef 2,4). Tato pravda je více než nějaký důkaz nauky, je to skutečnost, kterou zpřítomňuje Kristus. *Zpřítomňování Otce*, jakožto lásky a milosrdenství tvoří ve vědomí samotného Krista základní potvrzení jeho mesiášského úkolu a poslání. To vyplývá jednak ze slov, která na počátku pronesl v nazaretské synagoze, jednak z jeho pozdějších výroků před vlastními učedníky i před žáky Jana Křtitele.

V souladu s tímto způsobem *zpřítomňování Boha*, který je Otec, láska a milosrdenství, ustanovil Ježíš jedním z hlavních pilířů svého učení *milosrdenství*. Jako obvykle i zde učí především v podobenstvích, která lépe vyjadřují podstatu věci. Stačí připomenout podobenství *o marnotratném synu* (Lk 15,11-32), *o milosrdném Samaritánovi* (Lk 10,30-37) nebo – jako protiklad – podobenství *o nemilosrdném služebníkovi* (Mt 18,23-35). V Kristově učení je velmi mnoho míst, která vždy novým a novým způsobem ukazují lásku a milosrdenství. Stačí mít před očima *dobrého pastýře*, který hledá ztracenou ovci (Mt 18,12n; Lk 15,3-7), nebo *ženu*, která vymete celý dům, jen aby našla ztracenou drachmu (Lk 15,8n). Je to zvláště evangelista Lukáš, který zdůrazňuje tyto principy Kristova učení, a proto si jeho evangelium vysloužilo název "*evangelium milosrdenství*". (*Dives in misericordia*, 2-3)

V Otcově vydání jeho jednorozeného Syna na smrt se nám zjevuje jak absolutní Boží *spravedlnost* a *svatost*, tak absolutní Boží *láska* a *milosrdenství*.

„Vykoupení je v tomto rozměru posledním a definitivním zjevením *svatosti Boha*, který sám je absolutní plnost dokonalosti: je totiž naplněním *spravedlnosti* i *lásky* tím, že *spravedlnost* je podřízena lásce, z ní pramení a do ní směřuje.

V Kristově utrpení a smrti, v tom, že Otec vlastního Syna neušetřil, ale "*kvůli nám s ním jednal jako s největším hříšníkem*" (2 Kor 5,21), nachází svůj výraz absolutní *spravedlnost*, protože Kristus snáší utrpení a smrt kvůli hříchům lidského rodu. Je to vlastně "*nadbytek*" *spravedlnosti*, neboť hříchy člověka jsou vyvažovány obětí Bohočlověka. *Spravedlnost* tohoto druhu, která je zajisté

spravedlností "podle Božích měřítek", se rodí pouze z lásky, a to výslovně z lásky mezi Otcem a Synem, a všechny své plody přináší rovněž v lásce. Právě proto je Boží spravedlnost, která se zjevila na Kristově kříži, podle "míry Boží", protože z lásky vzniká a v lásce se dovršuje, když přináší ovoce spásy.

Božský rozměr vykoupení se neuskutečňuje jen tím, že je potrestán hřích, ale tím, že se lásce v člověku navrací ona tvůrčí síla, díky níž může opět dojít k plnosti života svatosti, která pochází z Boha. Tak s sebou vykoupení přináší *zjevení milosrdenství* v celé jeho plnosti. (..)

"Tak totiž Bůh miloval svět" – a tedy člověka ve světě – *"že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný"* (Jan 3,16). Uvěřit v ukřižovaného Syna znamená *"uvidět Otce"* (Jan 14,9).

Znamená to uvěřit, že ve světě existuje *láska* a tato láska že je silnější než jakékoliv zlo, do něhož je zapleten člověk, lidstvo, svět. Uvěřit v takovou lásku znamená uvěřit v *milosrdenství*. (..)

Tehdy se naplňují až do krajnosti slova pronesená ve Večeřadle: *"Kdo viděl mne, viděl Otce"* (Jan 14,9). Neboť Kristus, kterého kvůli člověku *"Otec neušetřil"* (Řím 8,32) a který ve své bolesti a ponížení na kříži nezakusil lidské milosrdenství, zjevil ve svém zmrtvýchvstání celou plnost lásky, jakou má Otec k Němu a v Něm ke všem lidem. *"On není Bohem mrtvých, ale živých!"* (Mk 12,27)

Kristus ve svém zmrtvýchvstání ukázal Boha milosrdné lásky právě tím, že na sebe jako cestu ke zmrtvýchvstání přijal kříž. A proto když si připomínáme Kristův kříž, jeho utrpení a smrt, naše víra i naděje se soustřeďují na Zmrtvýchvstalého. Především na toho Krista, který navečer ... prvního dne v týdnu ... stanul mezi nimi ve večeřadle, kde byli učedníci shromážděni, dechl na ně a řekl jim: *"Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou"* (Jan 20,19-23).

To je Syn Boží, který ve svém zmrtvýchvstání na sobě do hloubky prožil milosrdenství, tj. Otcovu lásku, silnější než smrt. A zároveň je to ten Kristus, který až do konce a vlastně ještě za konec svého mesiášského poslání představuje sám sebe jako nevyčerpatelný zdroj milosrdenství, totiž té lásky, která se má v další perspektivě dějin spásy v Církvi neustále projevovat jako silnější než hřích.

Velikonoční Kristus je definitivní a věčné vtělení *milosrdenství* a jeho živoucí znamení: dějinné i eschatologické zároveň. S tímto vědomím vkládá velikonoční liturgie do našich úst slova žalmu: *"O Hospodinově milosrdenství chci zpívat věčně"* (Ž 89,2).“ (*Dives in misericordia*, 7-8)